

## A kultúra mecénása (Beszélgetés Juhász Istvánnal)

Sok-sok munkával töltött évek megpróbáltatásai után is kiegyensúlyozott tudott maradni. Az állandó megfeszített tempó miatt sohasem panaszkodott, sosem látszott rajta csüggedés, fáradtság, fásultság vagy közömbösség. Megfontoltsága, előrelátása, tenni akarása maradt a régi, csak egy valamiben változott, de ott sokat: halántékán – és nem csak ott – haját ezüstre festették az elmúlt évek, évtizedek.

Megállíthatatlanul rohan az idő, a hanvai Juhász István, sokunk Pista bácsija, a nyáron múlt hetven éves. Otthonosan berendezett irodájában arról beszélgettünk, hogy az a sok óra, nap és év bizony nem múlt el fölötte eredménytelenül.

*A mezőgazdasági munka a legnehezebb, a legfárasztóbb foglalkozások közé tartozik, Ön mégis azt választotta és azt gyakorolta egész életében. Miért? Milyen indíttatásból, milyen előzmények hatására?*

Visszakerestem a családfámat és az ezeröttszáz évesig kellett visszamennem az időben, hogy megtaláljam **Juhász István** nevezetű őstemet, aki **Dózsa György** idejében, jobbágyként költözött Hanvára, Azóta a Juhász család mezőgazdasággal foglalkozott, és ez a foglalkozás apáról fiúra szállt. Apám ötévesen adott először kaszát a kezembe, hatévesen pedig már egyedül bekötöttem és megfejtem a mezőről hazahajtott tehenet. A föld és az állatok szeretete már akkor magával ragadott és azóta is fogva tart. Szüleim sokat meséltek a mezőgazdaságról, elmondták, a paraszt ember szívós, mint a fűzfa, amelyet ma levágnak, de holnap újra hajt. A parasztember gyakran kiszolgáltattott, mégis dönthet élet és halál fölött is: elveti a magot, amely életre kel, szárba szökken, de nyáron kaszát ragad és learatja. Nekünk lovaink, teheneink, sertéseink voltak, megtanultam szántani, vetni, aratni, tehát az alapvető mezőgazdasági teendőket. Hanva határában, ahol gyönyörű virágosak voltak a mezők, már kicsi gyerekkoromban magamba szívtam a föld szeretetét.

*– Ezért került mezőgazdasági iskolába?*

– Igen, de persze szerencse is kellett hozzá. 1958-ban, amikor kikerültem alapiskolából, nyílt meg Tornalján a mezőgazdasági szakközépiskola, ahová közel négyszáz tanuló jelentkezett. Mivel magyar nyelven az országban ez volt az egyedüli ilyen irányú, egész Szlovákia területéről jelentkeztek diákok, de csak huszonöt tanulókat vettek fel. Olyan tanáraink voltak, akik nem csak a tudásukat adták át, hanem észrevétlenül belénk plántálták az emberek, a természet és a kultúra iránti tiszteletet, szeretetet is. Ez a négy éves szakközépiskola egy egész életre szóló élménnyel gazdagított bennünket, de egyben terhetet is rótt ránk. A gazdálkodás tudományán kívül tanáraink megismertettek bennünket a történelmünkkel, irodalmunkkal. Megszerettük kultúránkat és tenni is akartunk érte valamit. Úgy éreztük, hogy nekünk tevékenyen részt kell vennünk a magyar kultúra terjesztésében és támogatásában. Senkit meg nem sértve, másokat tisztelve, már az iskolában

építettük saját kultúránkat és büszkéek voltunk arra, hogy magyarok vagyunk.

*Ez miben nyilvánult meg?*

Színjátzó kört alakítottunk és kultúrműsorokkal jártuk a környező falvakat. A gimnazisták is gyakran átjártak hozzánk, közösen tanultunk és szavaltunk verseket. Lelkesek voltunk, szívből csináltuk, amit tettünk. Emlékeimből kitörölhetetlenek ezek az esztendőik.

*Ebből az időszakból fakad a kultúra iránti elkötelezettsége, amely végig kísérte eddigi életén?*

Ez volt az egyik. A kultúra iránti elkötelezettségem másik meghatározó mozanata a katonaeveimhez kötődik. Tényleges katonai szolgálatomat egy dél-csehországi kisvárosban töltöttem, ahol sokáig azt hittem, rajtam kívül nincs magyar katona a bázison. Tévedtem. A repülőtéren szolgáltam, katonaidómból már több mint egy év eltelt, amikor bejött hozzám a földi egységek parancsnoka és megszólalt magyarul: „Ugye te hanvai vagy?” Bólintottam és nagyon halkán azt mondtam, „igen”. A parancsnokom folytatta: „mond el nekem azt a verset, amely a Tompa Mihály síremlékére van írva!” Miután pironkodva álltam előtte és mondtam, „nem tudom”, hazaküldött, hogy tanuljam meg, mert egy Tompa Mihály falujából származó magyar embernek azt illik tudni. Miközben a Tompa Mihály sírja előtt olvastam az oszlopra vésett sorokat, azon gondolkodtam, milyen szándéka lehetett a tisztnek velem, amikor hazaküldött megtanulni a verset, és miért kell ezt nekem tudni? Ez az ember vezetett rá arra, hogy a múltunkkal, történelmünkkel foglalkozni kell. Nem csak túlélni kell a pillanatnyi időszakot, hanem építkeznünk, hogy legyen jövőnk is.

*A középiskola elvégzése után tehát katona lett és nem főiskolás. Miért nem jelentkezett főiskolára?*

Jelentkeztem, fel is vettem, de nem mentem el. Úgy gondoltam, inkább dolgozok – de nagyon megbántam. A katonaság után aztán újra jelentkeztem és harminckét évesen, távúton el is végeztem a főiskolát.

*Megismerkedésünk is nem sokkal ezután történt, mert az első találkozásunkkor már a rimaszécsi szövetkezet elnökeként mutatkozott be nekem.*

Igen, mert friss diplomával a kezemben azonnal a rimaszécsi egyesített szövetkezet élére kerültem. A hatezer hektár mezőgazdasági földterületen gazdálkodó szövetkezet nyolcszázötven dolgozónak adott munkát.

*A dolgozók összetételét ne firtassuk, de gondolom, nem volt egyszerű feladat egy kezdő mezőgazdásznak megfelelni az elnöki poszton. Volt Önben félelem vagy szorongás, amikor elfogadta az elnöki megbízatást?*

Rimaszécsen számomra addig szokatlan világba csöppentem. Azokkal a feltételekkel és előjelekkel, amelyekkel

új helyemen találkoztam, valóban nem tűnt könnyű feladatnak a munka, de valahogy mégsem féltem. Fiatal voltam, teherbíró – és optimista. A szövetkezetben segítő munkatársakra találtam és megcsináltuk a szinte lehetetlent. Már akkor is sok roma család élt a szövetkezetbe tömörült településeken, amikor odakerültem. Általában harminc-negyven ember ült folyamatosan kisebb vagy nagyobb bűncselekményekért börtönben. Négy-öt év után mindenki kapott munkát és már senkit nem zártak fegyintézetbe.

*Fél évtized elegendő volt ennyi teendő elvégzéséhez?*

Nem egészen. Folyamatosan építettünk, fejlesztettük az állattenyésztést, a növénytermesztést, de soha nem feledkeztünk meg a kultúráról sem. *Szécsi Szó* néven újságot adtunk ki, volt két népi zenekarunk, futballcsapatunk, autóversenyzőnk... Csodálatos kulturális napokat szerveztünk. A nyolcvanas évek végén kezdtük el a múzeum kialakítását, amit a rendszerváltás miatt már nem fejezhettünk be...

*Ekkor Ön is visszakerült Hanvára.*

Igen, ahol másfél évvel később, rajtam kívül még huszonegy földtulajdonossal létrehoztuk a mai is működő *Agrárius kft*-t. Kivettük földünket a közösből és – saját pénzünket befektetve – 340 hektáron mezőgazdasági termelésbe kezdtünk. Így teremtettünk munkahelyeket a vállalkozásban részt vevő családok tagjainak.

*De nem maradtak csak a mezőgazdasági termelésnél, az Ön szóhasználatával élve, tovább építkeztek.*

Kialakítottuk az üzemi konyhát, ahol ma már nem csak a dolgozóknak főzünk, hanem az időseknek is.

*Merthogy?*

Merthogy, az *Agrárius kft* a *Hanvai Református Egyházzal* közösen *Diakóniai Otthont* működtet. Az idősek otthonát gazdaságilag az *Agrárius kft* irányítja, a lelki gondozást pedig az egyház végzi. Változott a világ, sok az elesett, magára maradt ember, szükség van az ilyen és hasonló otthonokra. A fiatalok a megélhetés reményében külföldön vállalnak munkát, az itthon magukra maradt szülőknél pedig szükségük van támaszra és azt nálunk megkapják.

*A Diakóniai Központnak helyet adó kastély és környéke se szokványos.*

Öt évvel ezelőtt, amikor úgy határoztunk, hogy létrehozzuk a szeretetotthont, újjáépítettük a Hanvay család kastélyát és átadtuk az egyháznak. Az épület a szövetkezethez tartozott, a telek az egyház tulajdona. A faluval és az egyházzal megegyeztünk és a kastély közelében, az egykori szemétdomb helyén szoborparkot, úgynevezett pihenőparkot alakítottunk ki, Igó Aladár munkáiból. Ennek folytatásaként készült el a jeles hanvaiak emlékét őrző parkrész. A későbbiekben más neves alkotók munkáival is szeretnénk bővíteni a szoborparkot.

*Ez, ugye, már a közeli tervei közé tartozik?*

Igen, hasonlóképpen a Diakóniai Központ bővítése is. Egy szárnyat szeretnék a kastélyhoz építtetni, amelybe akár családok is beköltözhetnek, illetve menedékhelyként szolgálna egyedülálló anyukák számára, akik gyermekeikkel ellakhatnának ott. A gazdaságba szeretnénk megvásárolni a még a hiányzó csúcstechnológiát, mert a jelenlegi kilátások szerint van jövője a kft.-nek. Azt hiszem, a faluban élőknek is szükség van az üzemre, ha nem alakult volna meg, ma kevesebb munkalehetőség lenne a faluban és nem szerveződhetne ennyi kulturális rendezvény.

*Egy francia-szlovák baráti kör három évvel ezelőtt adta át először a kultúra mecénása díjat annak, aki térségünkben a legtöbbet tette a kultúra támogatása terén. 2014-ben Önt tüntették ki ezzel a díjjal. Meglepődött?*

Kellemes meglepetésként éltem meg, hogy a baráti kör szlovák tagjai engem terjesztettek fel erre a díjra, amit a francia vezetés elfogadott. Elöttem eddig ketten kapták meg, egy cseh és egy szlovák hegedűművész. A díj hivatalos neve egyébként *Művészet a szívben*. Az életben, mint mindenki másnak, nekem is sokszor kellett döntenem. Az ember rövid életet kapott, de számtalan lehetőséget. Én mindig igyekeztem élni az adott lehetőségekkel. Így, egy bizonyos kort megélve, úgy gondolom, hogy talán erre erre figyeltek fel.

Beszélggett: *Farkas Ottó*



Fischer Ernő: *Niké*, monótipia, 70x33 cm (A Nógrádi Múzeum és Galéria gyűjteménye)